

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gold. 40 kr., za pol leta 1 gold. 70 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold. 10 kr., za četrt leta 1 gold. 10 kr.

V Ljubljani 17. avgusta 1887.

O b s e g: Deteljni pojalnik ali volk. — Če krava izgubi mleko. — Mošt in njegovo pridelovanje. — Sadjarjem zeló koristen hroščec. — Vprašanja in odgovori. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Zemlje- in narodopisni obrazi. — Govor poslanca Ferjančiča v državnem zboru dne 25. maja. (Dalje.) — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Deteljni pojalnik ali volk.

Iz Dobrepolja na Dolenjskem prihaja nam vest, da v tamošnjem kraju silno škoduje štajarski detelji plevel, ki ga imenujemo deteljnegaj pojalnika ali volka, latinski orobanche minor. Vsled tega priobčujemo v nastopnih vrstah nekaj poučnega o tem sitnem plevelu.

Pojalnika devljemo med rastline zajedalke, kamor spada tudi predenica. Rastline zajedalke so navadno zraščene z lubovo liko tistega debla, na katerem jih vidimo. Očitno je,

da zajedalke jemljejo nekoliko soka svoje redilki in da jo s tem ovirajo v rasti; da, mnogokrat jo popolnoma zamoré.

Pojalnika imamo več vrst; gospodarjem škodljiva sta vejnati pojalnik in deteljni pojalnik. Oba sta si zelo podobna, samo da je prvi večji in vejnat. Pod. 47. kaže vejnatega pojalnika, kateri napada konoplje. V podobu 47. je A vejnati

pojalnik, ki raste na redilki svoji t. j. na konoplji B. Podoba 48. predstavlja cvetje vejnatega pojalnika.

Deteljni pojalnik se zatire s pridno pletvijo, glavni pripomoček je pa, kakor pri predenici, vedno le setev čistega deteljnegaj semena.

Pod. 47.

Pod. 48.

Če krava izgubi mleko.

Včasih se primeri, da krav mleka manjka in da mladič premalo živeža dobiva. To se zgodi ali zaradi občne bolezni ali le zaradi bolezni vimena, kar se da po preiskavi lahko zvedeti; primeri se pa tudi pri taki živini, ki je že prestara, ali ki je večkrat zvrгла itd.

Dostikrat pa ji tudi zato mleka manjka, ker ima premalo jesti, ker star pregovor že pravi, da krava pri gobcu molze. Nekterim kravam gre vse bolj na meso, loj; zato odvimljajo.

Vse to je na tanko zvedeti, da se more razsoditi, ali pomagati se bo dalo in kako.

Če živeža manjka, bo več in boljše klaje kmalu pomagalo. Štejejo se sém: Lanene preše, lečja slama, zdrobljeni oves ali rež, namočeni ječmen, dobro seno.

Če živina po vročinskih boleznih izgubi mleko, to se ozdravljajo te bolezni, da po odpravljeni bolezni zopet mlesti prične.

Če pa mleko izgubi zavorlo kakovšnih notranjih bolezni prebavil, pomaga včasih

janež, brinove jagode, sirov antimon, dvojna sol. Kadar živino bolj na meso in loj žene, naj se ji poklada poleti trava, naj hodi na pašo, da se shodi, pridno naj se in večkrat molze.

Če noče po plemenu iti, more se ji to včasih zbuditi, da se ji kakošnega pol grama španjskih muh v

močnatem osvalku zavžiti da, in to kake tri dni ponavlja. Če pa le ne gre s tem, ne kaže drugzega, kot tako kravo mesarju dati.

Mošt in njegovo pridelovanje.

O tem piše „Slovenski Gospodar“ to le:

Čim bolje se razširja žganje med ljudmi, tem hitreje gine zdravje in blagostanje izmed njih. Kdor je pravi prijatelj ljudstvu, ne zmerja ga zato, a še manj ga grdi, kažóč na to v resnici pogubno prikazen, pač pa išče pripomočkov, da z njimi, kolikor more, odpravlja to kugo.

Izmed teh pripomočkov ni najmanjši pridelovanje mošta. Mošt ima vse lastnosti v sebi, da ustreza ljudem, ki pijo ali za žejo ali tudi le za kratek čas. Požirek dobrega mošta, kako počvrsti človeka! Kupica zdravega, čistega mošta, kako razveže človeku jezik v dobro voljo! Seveda mora mošt biti zdrav, čist, okusen, a tak bode le tedaj, ako se prav dela in dobro hrani.

V to pa je treba, da se o pravem času sadje jemlje z drevja. Ne prerano in ne prepozno, ta čas, ko je že popolnoma dozorelo na drevju, vzame se z njega in najbolje, če se trga, ne pa stepa. Ako se namreč stepa, rani se preveč sadje ter tako gnije že, predno se stolče, in to je znano, da iz gnilega sadja ne bode mošt nikoli prav okusen, pa tudi ne drži se dolgo.

Nekatero sadje pa ni še koj, ko se sname z drevja, godno za mošt, ampak mora nekaj časa na suhem kraju ležati pokrito s slamo ali s prti. Nekaj ga pa je, ki ne sme dolgo ležati, kajti sicer se izpremeni v mokasto in testeno mečo, da ni več dobro za mošt.

Kdor hitro, ko sname sadje z drevja, tisto stolče, dobi pač več mošta, toda nikoli tako dobrega, kakor če ga pusti, da nekaj časa poleži ter že po zunanjem kaže, da je zrélo. Predno pa se tolče sadje, kaže nagnilo odbrati, ostalo, zdravo pa lepo oprati. Vode prilivati pa ne kaže ali le redko, kajti v sadju je itak dosti vode, samo pri nekaterih sadnih vrstah, ki imajo debel sok, treba je priliti vode. Če se pa prilije več vode, mošta je seveda več, toda le ta ni tako dober, in kar je še huje, ne drži se.

Brž, ko se je sadje stolklo, dene se smes v kadi ter ostane v njih od 5 do 12 dni. V njih se zvrši prvo burno vrenje, in zmes prevleče se po vrhu z neko skorijo. Kar je sedaj že tekočine, odlije se v sode ter shrani posebe. Odlij ima lepšo, svetlo barvo in je sploh okusnejši, kakor pa če se masti vse skupaj. Od vrenja v kadéh dobi mošt boljši duh. V sadni koži je namreč več tacihi reči, ki lepo diše, toda maščenje jih ne izpravi iz nje, pač pa vrenje.

Dobro storiš, če postaviš na stolčeno sadje preprogo iz lat ter kad pokriješ s krovom. Da more ogljikova kislina, ki se izpušča pri vrenju, odhajati, deni v krove cevi. Ko se potlej izpreša mošt, nalije se v sode. Le ti morajo biti snažni in nekaj žvepleni.

Ako je v kleti toplote od 8—12° R., ugaja moštu najbolj, kadar vre. To se zna, da si mora toplota ostati blizu enaka.

Ni zadosti, da si naprešaš dobrega mošta, treba ti je še dalje zauj skrbeti. Le ta skrb pa ni druga in ne drugačna, kakor je je treba vinu. Tako pripravljen mošt je na več krajih boljši od vina, in ga bodo delavci rajši pili, kakor pa žganje!

Sadjarjem zeló koristen hroščec.

K najkoristnejšim hroščem štejemo tudi nekatere iz vrsti tako imenovanih obličastih ali kroglastih hroščev, med katerimi naj omenimo le polonice ali plevice (*coccinella septempunctata*), ki je povsod dobro znana in katera se kot ličinka in kot hrošč z listnimi ušicami in drugimi enakimi živalcami hrani. Kdor pa ve, v kolikem številu se listne uši v poletnem času razplodujejo in koliko škode te majhne živalce delajo po rastlinah, sadnem drevju in po drevesnicah, gotovo bo tudi rad pripoznal veliko korist takih žužkov, ki pobirajo listne uši, katerih polonica še največ pospravi v svoj želodček.

Z gotovostjo lahko rečemo, da bi ves naš trud in marljivost bila zastonj, pa tudi sadno drevje, hmelj, zelje itd. ne moglo uspešno rasti, ako ne bi listne uši toliko srditih sovražnikov imele med žužki.

Pod. 49.

Pridejana podoba 49. predstavlja mično živalco nekoliko povečano, zraven tiskana črtica pa naznanja njeno naravno velikost.

Le pogledjmo n. pr. drevo, na katerem se je zaplodilo nekoliko uši, kar se práv lahko pozna po mladikah, ki se suše, in po listju, ki se zvija, kakor tudi po nekem lepšem soku, od ktere ga listje lepo svetlo postaja. V začetku je teh uši malo, toda kmalu se tako razplodijo, da so ž njimi pokrite vse mladike in vsak list, po mladikah in vejah se širijo ter muzgo iz listja in mladik tako izpijejo, da drevo zastaja v rasti, pa se tudi večkrat popolnoma posuši. Ako si stvar natančneje ogledamo, našli bomo poleg drugih žužkov, ki prav marljivo pobirajo uši, gotovo tudi polonice, in sicer največ rdečih, s sedmimi črnimi pikami opisanih, in če tudi velo, zvito listje preiskujemo, preprečevali se bomo kmalu, da so zginile listne uši, in namesto njih našli bomo le še njihove mešičke ali pa črvom podobne majhne živalce, ličinke, med katerimi je tudi veliko takih, ki imajo po šest nog; te poslednje so polonične ličinke, ki so drevju prav do čistega obrale listne uši.

Predno z jezo in nevoljo grde in požrešne uši z listjem vred osmukamo in poteptamo, treba je pogledati, ako morebiti ne opravljajo dela svojega uže te majhne živalce, ki bi listne uši mnogo hitreje in bolje pokončale, nego je nam to storiti mogoče.